

Chov masného skotu

© Katedra speciální zootechniky, FAPPZ ČZU Praha

Chov krav bez tržní produkce mléka

Cíl: Pastervní odchov zdravých telat od každé krávy s co nejmenšími náklady.

Předpoklady:

1. Vhodné a zdravé stádo
2. Vhodný pastervní areál a zimoviště
3. Dobré řízení a ošetřovatelé

Zimoviště

- Stáj nebo přístřešek pro ustájení matek s telaty
- Krmiště a systém napájení
- Zpevněné a pastevní výběhy
- Zařízení pro manipulaci se zvířaty
- Stáj nebo přístřešek pro plemenné býky
- Stáj nebo přístřešek pro mladý skot
- Vhodné oplocení celého areálu

Základní požadavek: **Dostatek prostoru!**

Stáj pro matky s telaty

Lehárna:

- lehká nezateplená stavba
- Hluboká podestýlka (6-10 kg slámy / krávu a den)
- Minimální plocha 5-6, resp. 7-8 m² / krávu
- Porodní kotce (10-12 m²) na každých 5-10 plemenic
- Školka pro telata
- Zpevněné krmiště
- Ochrana proti průvanu

*Viz instruktážní video-nahrávka: **zimoviště pro KBTPM.wmv***

Zpevněný výběh

- Navazující na lehárnu a se spádem od lehárny (6-8%),
- minimální plocha 10-12 m² na krávu,
- krytý krmný žlab (55/ 35 cm x 55 cm) délka žlabové hrany 80 až 120 cm,
- možnost samokrmení (posuvná krmná zábrana, krmný kruh, pojízdné krmiště), minerální lizy
- Napájení (průtočný žlab, vyhřívané napaječky, míčové napaječky) nezávadnou vodou
 - denní spotřeba vody = kráva **45 l** a odstavené tele **25 l**

Pastevní výběh

- 25 až 35 m² na krávu
- Vhodné oplocení

Zařízení pro manipulaci se zvířaty

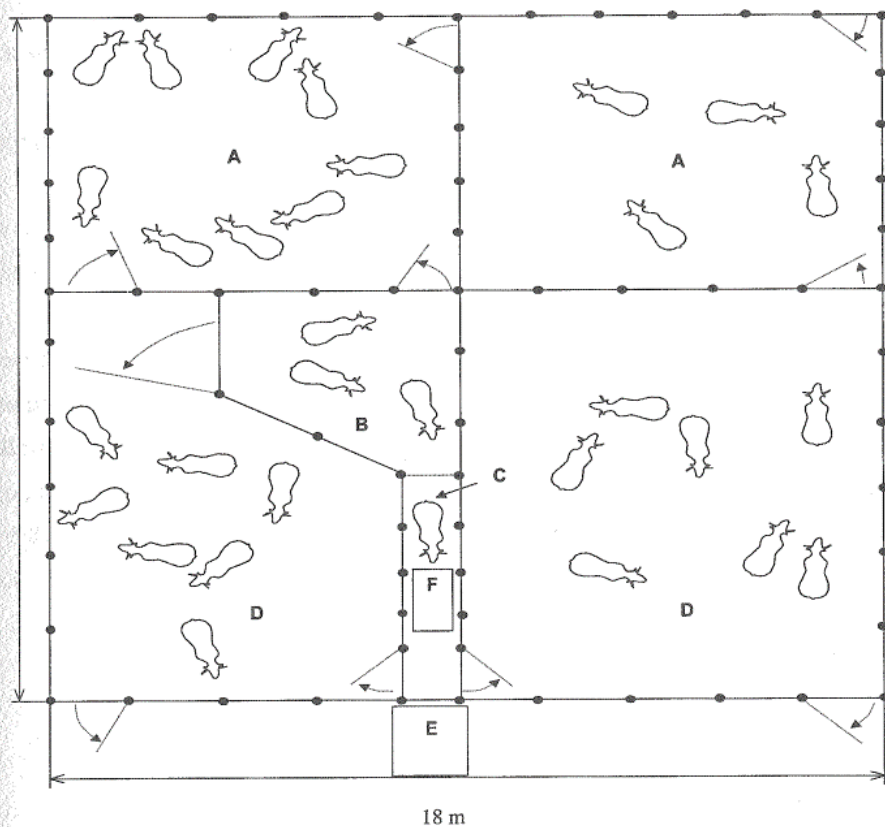
Účel: bezpečná manipulace se zvířaty (vážení, třídění, nakládání, a jejich fixace).

Konstrukce:

- Podle velikosti skupiny
- Shromažďovací prostor - 2,5 m² na kus
- Stlačovací prostor
- Prostor na třídění zvířat - 2 m² na kus
- Šířka manipulační uličky – 80 cm (bez ostrých zlomů nad 30°)
- Výška bočních stěn 1,8 až 2,4 m.

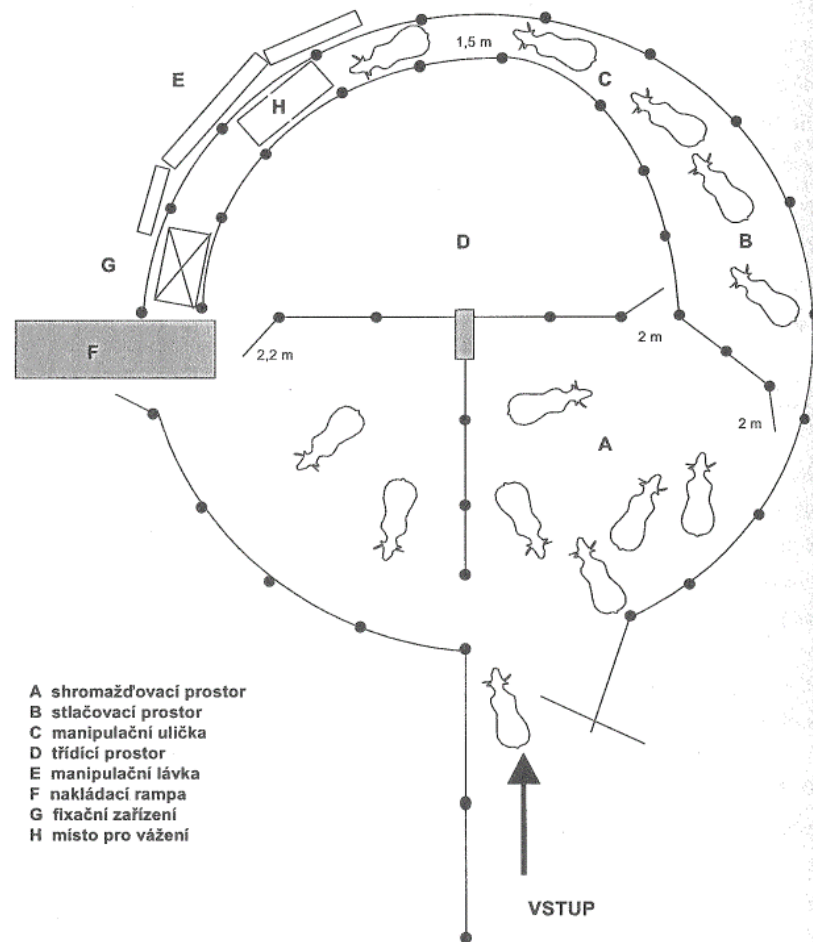
Zařízení pro manipulaci se zvířaty

Obr. 17 Manipulační ohrada pro skot

- A shromažďovací prostor
- B stlačovací prostor
- C manipulační ulička
- D třídící prostor
- E nakládací rampa
- F místo pro vážení

Obr. 16 Manipulační ohrada pro skot

- A shromažďovací prostor
- B stlačovací prostor
- C manipulační ulička
- D třídící prostor
- E manipulační lávka
- F nakládací rampa
- G fixační zařízení
- H místo pro vážení

Ohrazení zimoviště

- Pevné ohrazení – železná či dřevěná konstrukce
- Vodorovné příčky 30, 55, 85, 120 cm od země.
- Uzamykatelná vstupní vrata
- Texaské brány
- Průchody pro obsluhu (35 cm)

Organizace pastvy

- Alespoň 600 mm ročních srážek
- Přírodní kryt
- Přístup k napajedlu (samonapaječky)
- Složení pastevního porostu (jílek vytrvalý, lipnice luční, bojínek luční a jetel plazivý)
- Extenzivní a intenzivní pastviny (až 1500 – 1700 kg ž.h. na ha)
- Technika pastvy – dávková, oplůtková, volná (kontinuální, střídavá/rotační pastva)
- Pevné a dočasné oplocení

Výhody střídavého využívání pastvin:

- Maximální produkce sušiny píce a i živin z 1 ha na základě příznivé botanickou skladbě a dobré hustotě pastevního drnu.
- Kosení odstraňuje zamechování drnu a umožňuje dostatečnou tvorbu zásobních látek (což u čisté pastvy je těžce regulovatelné). Kombinací pastvy a kosení lze dosáhnout optimálního řešení.
- Využití kejdy je jednodušší. Kejdu lze aplikovat před plánovaným využitím v příslušné seči kosením.
- Odpadá kosení nedopasků („čištění pastvin“). Výjimkou jsou plochy luk, kde je větší výskyt šťovíků a pryskyřníků.
- Pastevní chyby (zvl. přetížení pastvin) se projevují méně.
- Snížení nepříznivého vlivu spásání, tj. „trhání“ trávy a vlivu výkalů na znečištění asimilační plochy, tlaku zvířat na drn a na zhutnění půdy (zvláště při déletrvajícím deštivém období).
- nižší výskyt parazitů než při častém spásání (přerušování vývojových cyklů atd.)
- rovnoměrný nárůst a zlepšování kvality píce

Výpočet potřebné výměry nebo zatížení pastviny

- **Celková plocha pastviny na celou pastevní sezónu (PP)**
- **Maximální počet zvířat na pastvě po celou sezónu (MP)**
- Průměrný výnos sušiny z 1 ha pastviny (VP)
- Délka pastevní sezóny ve dnech (DP)
- Průměrná živá hmotnost zvířat (ŽH)

Příklad:

PP = 10 ha

PV = 4.000 kg / ha

DP = 153 dní (1.5. až 30.9.)

ŽH = 600 kg

Výpočet:

$$MP = \frac{PP \times PV}{0,04 \times \check{Z}H \times DP} = \frac{10 \times 4000}{0,04 \times 550 \times 153} = 11,8 \text{ (12) krav}$$

$$PP = \frac{MP \times \check{Z}V \times 0,04 \times DP}{PV} = \frac{12 \times 550 \times 0,04 \times 153}{4000} = 10,1 \text{ ha}$$

Nevýhody pozdního telení (duben až květen)

- Menší životaschopnost telat (vyčerpané matky)
- Omezená možnost kontroly porodu na pastvě
- Nelze použít náhradní matku
- Nadměrná produkce mléka počátkem laktace (mastitidy)
- Pozdní pastva telat
- Problém inseminace na pastvě

Viz instruktážní video-nahrávka:

pastva KBTPM.wmv

Řízení reprodukce stáda masných krav

- Sezónní připouštění a telení (leden-březen)
- Telení jalovic o měsíc dříve
- Mezdobí= 365 = 285 + 40 + 40
- Připouštěcí sezóna (duben až červen)

metoda	INS + PP	PP
Inseminace	20.4. – 10.5.	
Přirozená plemenitba	18.5. – 30.6.	20.4. – 20.6.
Telení	25.1. – 16.4.	25.1. – 10.4.

Plemenitba masného skotu

Inseminace:

- Větší intenzita a spolehlivost selekce
- Individuální přípařovací plán
- Menší potřeba býků v PP

Přirozená plemenitba:

- Organizačně jednoduché
- Lepší březost

„Inseminace přináší genetický pokrok, býk zajišťuje březost.“

Pořízení a chov plemenného býka

- Výběr a nákup vhodného býka
- **Bezpečnost práce** (rázné zacházení, ne ženy, označení pastviny „ve stádě je býk“, agresivní býk patří na jatky)
- Poměr pohlaví 1 : 25-30 (10-15)
- Zásady při zařazení 2 a více býků do stáda
- Chov býků mimo připouštěcí období
- Adaptace nakoupených býků

Věk jalovic při prvním otelení

- Angus a Hereford - ve 2 letech
- Francouzská plemena – ve 2 až 3 letech

Brakace krav do 15 %, tj. 7 až 8 otelení na krávu.

Technologie odchovu telat

- Ošetření telat po porodu
- Mlezivové období
- Přikrmování telat
- Odstav telat
- Společný odchov telat obou pohlaví do 7 měsíců věku.

Podmínky úspěšného chovu krav BTPM:

- volba plemene se zřetelem na konkrétní výrobní a přírodní podmínky a možnosti odbytu;
- vysoká a pravidelná plodnost krav;
- dosažení prvního otelení jalovice ve 24 měsících věku;
- nízké ztráty (úhyny a nutné porážky) a vysoké přírůstky hmotnosti telat;
- dlouhodobé využívání krav v chovu (nízký podíl ročně vyřazovaných krav) ;
- optimální využívání trvalých travních porostů;
- jednoduché a levné způsoby ustájení krav v zimním období;
- prodej zvířat za maximální ceny;
- minimalizace nákladů;
- odpovídající úroveň managementu a řízení práce;
- maximální příjem dotací.

PRINCIPY EKOLOGICKÉHO CHOVU MASNÝCH PLEMEN SKOTU

- Velikost stáda musí být v souladu s etologickými potřebami zvířat a nesmí vyvolat stres. Zvířata musí mít stále přístup k čerstvé vodě (přirozená průtočná napajedla).
- Ohrady a oplocení nesmějí být zhotoveny z předmětů s ostrými hranami a hroty.
- Nepoužívat mechanické pomůcky při porodu s výjimkou porodních provazů.
- Dovoleno je označování zvířat tetováním a ušními známkami a implantace čipů.
- Kastrace býčků a odrohování telat se přípouští pouze do osmi týdnů stáří.
- dostatečná ochrana proti dešti, větru, slunci a extrémním teplotám v závislosti na místních klimatických podmínkách a daném plemeni v zimním období.
- Přikrmování jadrnými krmivy (konvenčního původu) v množství max. 10 % sušiny krmné dávky i při dokrmu zvířat.
- Při dokrmu je zakázáno zkrmovat extrahované šroty, masokostní a kostní moučky, močovinu, biuret, fosfát močoviny a krmné komponenty, které tyto látky obsahují, dále používání stimulátorů růstu a syntetických vitamínů.

PRINCIPY EKOLOGICKÉHO CHOVU MASNÝCH PLEMEN SKOTU

- Je vyloučeno trvalé vazné ustájení, trvalý chov zvířat v uzavřených prostorách, používání stimulátorů růstu a jiné hrubé zásahy do přirozeného růstu a vývoje zvířat.
- Stavby pro ustájení musí mít přirozenou ventilaci a osvětlení a dostatečný prostor pro pohyb zvířat.
- Agresivní zvířata musí být izolována.
- Je zakázáno používat bezpastevní systémy.
- Je zakázáno v zimním období ustájení na roštích nebo na úsporně stlaném stání.
- Přenos embryí je zakázán.
- nakládka, doprava, vykládka a porážka skotu jsou prováděny za minimální fyzické a psychické zátěže pro zvířata.
- Při porážce je nutné omezit kontakt přiváděných zvířat s poráženými. Je zakázáno používat elektrické stimulační k pohánění zvířat.

Podmínky ošetřování pastvin v ekologickém systému hospodaření.

- Trvalé travní porosty musí být pravidelně sklíženy nebo spásány, nesmí se provádět pouze mulčování a ponechání travní hmoty na pozemku.
- Zatížení pastvin zvířaty a organizace pastvy nesmí způsobovat devastaci ploch a likvidaci drnu.
- Louky musí být pravidelně hnojeny statkovými hnojivy nebo kompostem v dávce max. 85 kg N/ha a rok.
- Hnojení minerálními hnojivy je chápáno jako doplňkové a nesmí nahrazovat nedostatky v hospodaření.
- Povolená hnojiva lze použít jen v případě, že výsledky agrochemického zkoušení půd prokáží, že obsah živin je v kategorii vyhovující nebo nízké.
- Při regulaci škodlivých organismů včetně plevelů je zákaz používání pesticidů. Přednost má mechanická regulace plevelů agrotechnickými metodami.
- péče o ekologicky stabilizující prvky (meze, remízky, břehové porosty, extenzivní plochy apod.).

Hlavním cílem ekologického systému hospodaření je výroba masa v biokvalitě.

Odhad nákladů na chov KBTPM (2005)¹⁾

Položka	Kč/KD	Kč/krávu	%
krmiva vlastní	10,53	3 843	23,1
krmiva nakoupená	0,64	234	1,4
krmiva celkem	11,17	4 077	24,5
pracovní náklady	9,42	3 438	20,7
odpisy HIM	0,35	128	0,8
odpisy zvířat	8,12	2 964	17,8
ost. přímý materiál	1,26	460	2,8
ostatní položky	7,30	2 665	16,0
režijní náklady	7,98	2 914	17,5
náklady celkem	45,60	16 645	100,0

1) podle Mládka a Boudného z VÚZE Praha (2006).

Odhad ekonomických výsledků chovu KBTPM

Položka	Kč/krávu	%
náklady celkem	16 650	99
tržby za býčky (0,44 kusu, 14 000 Kč)	6 160	37
tržby za jalovičky (0,20 kusu, 8 130 Kč)	1 625	10
tržby za telata celkem	7 785	47
platba na plochu (SAPS)	2 110	13
doplňková platba (top-up)	2 400	14
vyrovnávací příplatky pro LFA	4 000	23
platba za ekologické hospodaření	500	3
platby a příplatky celkem	9 010	53
příjmy celkem	16 795	100
rozdíl tržeb a nákladů	145	1

Odhad ekonomické ztráty prodloužení věku jalovic při 1. otelení nad 24 měs.

Položka, ukazatel	Kč
roční náklady na chov krávy bez TPM	16 650
orientační náklady na prvotelku (24 měs.)	28 000
náklady na prodloužení odchovu o 12 měs.	12 000
orientační náklady na prvotelku (36 měs.)	40 000
přímá ztráta prodloužení odchovu o 1 měs.	1 000
přímá ztráta prodloužení odchovu o 1 den	33
nepřímé ztráty (tržba za telata aj.)	(až 7 800)
případné snížení ztráty platbami a přípl.	(9 010)

Odhad ekonomické ztráty prodloužení mezidobí nad optimální hranici (365 dnů)

Ukazatel	délka mezidobí (dnů)			
	365	386	407	428
odchov telat do odstavu (dnů)	210	189	168	147
přírůstek hmotnosti telat (g)	1 000	950	900	850
hmotnost odstav. telat (kg)	248	218	189	163
Ø tržby za tele (Kč)	12 400	10 900	9 450	8 150
ztráta na cyklus (Kč)	0	1 500	1 430	1 685
ztráta na den mezidobí (Kč)	0	71	68	67

Odhad ekonomické ztráty chovu jalových krav do dalšího období zapouštění

Položka, ukazatel	Kč
roční náklady na chov krávy s teletem	16 650
roční náklady na chov krávy bez telete (přímá ztráta)	14 000
snížení tržeb za telata (nepřímá ztráta)	7 800
zvýšení nákladů a snížení tržeb celkem	21 800
platby a příplatky celkem	9 010
celková ztráta na krávu a rok	12 790

Podmínky rentabilního chovu KBTPM (výsledky ekon. šetření):

- **dobrá plodnost krav (90 až 95 telat na 100 krav za rok),**
- **optimální věk při prvním otelení jalovic (24 měs.),**
- **vysoké přírůstky odchovávaných telat (>1000g)**
- **dlouhověkost krav (5 a více let v chovu);**

Bez vyrovnávacích příplatků nelze v současné době dosáhnout rentabilního chovu krav bez TPM.

Předpoklady úspěšného chovu krav bez TPM:

- **dobrá zdravotní stav krav a telat;**
- **odpovídající výživa a krmení;**
- **dobrá management stáda a organizace práce.**

Prezentace byla vytvořena v rámci řešení projektu FRVŠ č. 2685/2007/F4/d s využitím následujících zdrojů:

www.cschms.cz

Kvapilík, J. et al. (2006). Chov krav bez tržní produkce mléka. VÚŽV, ISBN 80-7271-177-6, Praha-Uhřetěves, 99s.